Hanebo-Jul

1948

UTGIVEN AV HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

HANEBO

Av I. G. R. Banér

Han flyger hem, min tanke, allt ibland
till fosterbygdens skogar, berg och dalar.
Han ilar till mitt vackra Hälsingland,
varom mitt hjärta drömmer, minne talar.
Där dväljes han förnöjd i skog vid sjö
och färder gör han upp till Kölbergs toppar.
Han bygger lyckotjäll på Björene ö,
där livslust dväljes mellan rosenknoppar.

Av id och strid han där förgäter allt
och biltoghetens moln ej mer han rädes.
Ja, livet ter sig i en ny gestalt,
långt mera Eden likt än annorstädes.
Ack ja, där ser jag gyllenlockig frid
men aldrig ens en skymt av tårögd smärta.
Där råder andlig sommar, evigt blid,
som skänker liljor väna, rosor bjärta.

Jag ser dig, Hanebo, i höstens dar
när gyllne skörd på fälten vajar mogen
och hoppfull skara ut till bärgning drar,
att bringa allt i gott förvar på logen.
I vinterdräkt jag ser dig, drott i Nord,
ser hur stjärnekrans omkring dig flammar,
ser månen spegla sig i isklädd fjord,
och stänker silver omkring furustammar.

Ni väna seglare på eterns hav,
ni trogna vänner där uti det höga.
De bästa bilderna Allfadern gav
av evigt ledande och vaket öga.
Polstjärna, du, som Nordens stjärna är,
du Karlavagn, som är vår stolthet vorden,
jag eder ber, ack bringa hälsning kär
från mig till vänsta landet uppe jorden.

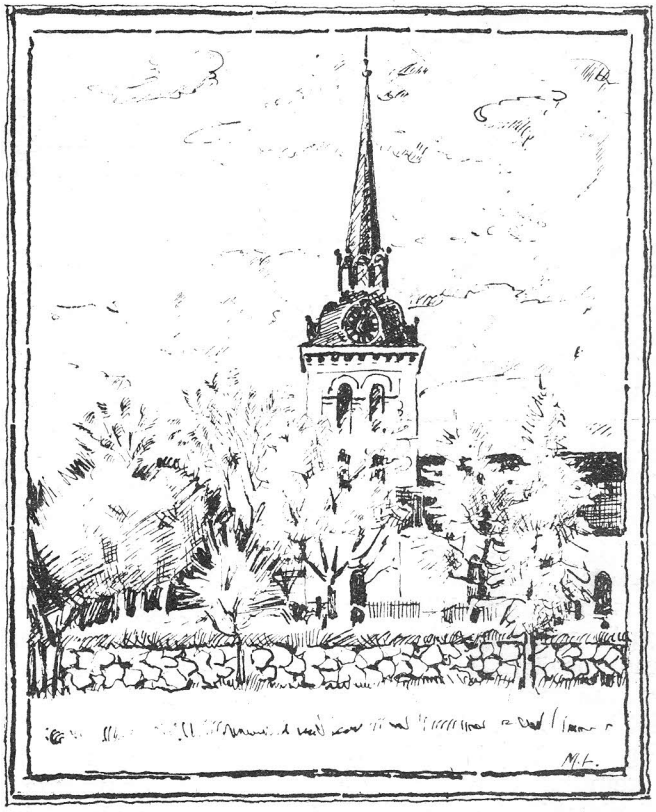

Hanebo kyrka. Teckning av Märta Lindblom-Persson.

J. G. R. Banér var född i Moheda, Småland år 1862, men kom redan som ung till Hanebo, där han bodde i Vallsänge. Fadern bodde i O-Nils och var trätoffelmakare. År 1884 emigrerade han till Amerika. Före detta hade han försökt på åtskilligt. Under en tid var han betjänt hos en greve, och sedan han konfirmerats tog han värvning vid Svea artilleriregemente, och prövade sedan på anställning vid större delen av Sveriges regementen.

Han utgav flera diktsamlingar, dels på engelska, dels på svenska. Av hans böcker kan nämnas: Sextiotrean (självbiografi), samt diktböckerna Bragemål, Härmod, Opiater och granater, Duluth, Diagrams, Flakes, Iduna and Bragi, Runes and ripples. 1911—1915.

Fågelboet på marken

Av Ernst Pontén

En vårdag vandrade jag genom en av hembygdens björkhagar. Solen lyste mellan stammarna, bofinken slog sina drillar. Från den nyss tjälbundna marken steg en syrlig ånga, som blandade sig med doften av nyutsprucket björklöv. Det späda vårgräset hade nyss skjutit upp mellan ris och fjolårslöv. Vitsipporna stodo i täta grupper, deras blomkalkar lyste som stjärnor. Jag gick och betraktade markens spirande liv. Rätt som det var fick jag se något.

Vid foten av en sten låg en mossig tuva och i kanten på tuvan ett fågelbo med två brunröda ägg. Fågelmodern hade just flugit sin kos. Där låg nu detta lilla rede öppet och värnlöst, prisgivet åt alla faror. Fågeln hade ej ens gjort sig möda att dölja sitt bo under ris eller löv. Dess enda skydd var, att det lilla hemmet ej var så lätt att upptäcka. Dess grå och bruna färger liknade markens mossa och löv. Djärvt och tillitsfullt, i tro på livet och framtiden, hade fågeln handlat, när den byggt sitt hem. Hur lätt kunde ej boet bli plundrat av grymma fiender!

Och dock! I förundran måste jag stanna inför detta fågelrede. Den förtröstan till livet, den nyskapelsens makt, som här uppenbarades, syntes mig vara något stort och beundransvärt. Hur vågade fågeln vara så hoppfull? Hur gick det med det lilla boet? Blev det plundrat? Jag vet det ej. Men ett vet jag: fågeln hade fullgjort sin trofasta gärning, byggt ett fridfullt näste, ett hem för sin tro på framtiden. Fågeln hade sjungit med i skapelsens stora lovsång till livet.

Nu är det snart jul. I björkhagen finnas inga varma fågelreden, ingen vårlig sång. Markerna ligga hårda och förfrusna. Vårsynerna äro borta. Kanske faller nu snön, mjuk och vit över marken, kanske lyfta björkarna sina grenar i rimfrostskrud. Men nu — i juletid — gå våra tankar långt bortom hembygdens vinterland. De skynda på pilgrimsfärd till det heliga landet. Vägen dit kan synas lång. Långt

E. V. N. Pontén

att komma dit från vårt jäkt och självupptagenhet, från vår vardagsvärld. Men icke långt för barnasinnet, för tro och andakt. Icke långt för den, som vill fira jul i ande och sanning. Unna dig resan till julens heliga land!

Vi följa herdarna, som skynda genom nattens mörker till Betlehems ängder för att se, vad där har skett. Vi följa stjärnan, som lyste för Österns vise, till den plats där barnet är. Här stanna vi. I andakt och förundran. Ligger icke Betlehems ringa stall med Maria och barnet i krubban, med Josef och herdarna, som ett livets trygga rede, ljust och fridfullt, mitt i den mörka natten. Tanken går från fågelboet i vårskogen därhemma. Som en fågels enkla, varma rede, så ligger vår tros Betlehem. Så oansenligt och ringa, så värnlöst och prisgivet mitt i en stor och kallsinnig värld. Hur litet ser ej detta ut, som är vårt Betlehem, vår tros fäste i juletid! Hur maktlöst inför världens gåtfulla öden, inför maktbud och olösliga konflikter, inför det ovissa och dunkla i tiden! Hur kan Gud handla så djärvt, så tillitsfullt mot oss människor? Till seger över ondska och mörker, över hårdhet och konflikter, över ängslan och ovisshet ger Gud oss det till synes svagaste och värnlösaste av allt: ett barn i oskuld och renhet, vilande på krubbans strå.

Men här i julens stilla rike öppnas våra ögon. Vi se det, som i sin ringhet är mer än allt annat. Över Betlehem lyser ett himmelskt ljus, som intet mörker kan utsläcka. Guds löften och frälsningstankar taga gestalt i barnet, som födes till vår Frälsare. Guds frid sänker sig till jorden. Här börjar något nytt: ett trons och kärleken herradöme.

Som fågelboet i björkhagen dolde sig bland mossa och ris, skyddat av sin egen vanlighet och torftighet, så döljer sig Gud i denna tiden ofta i ringhetens skrud. Varför? Vi förstå endels. Hade Gud uppenbarat sig med jordisk makt och glans, då hade vi kanske tjusats eller fruktat, men ändå icke lärt oss tro på andens seger. Nu förstå vi, att hans rike icke är av denna världen och därför till sin art större än denna världen. Vi förstå också, att han vill bygga sitt rike mitt i denna vår egen värld. Mitt i vårt mörker vill han låta sitt ljus lysa, mitt i vår grå vardagsvärld vill han ge oss himmelsk vägledning och glädje. För var och en av oss tänker Gud sina stora frälsningstankar.

Från det ringa Betlehem träder Jesus, vår Frälsare fram, han som i sitt liv skulle uppenbara vad profeten siat om i de fyra sköna löftesnamnen: Underbar i råd, Väldig Gud, Evig Fader, Fridsfurste. Vi längtar efter det, som rymmes i dessa namn. Vi längtar efter en värld, ledd av Guds stora tankar, buren av hans barmhärtighet, samlad kring Fridsfursten. Liksom fågeln byggde sitt bo utan fruktan, i tro på livet, så längta vi efter att få leva utan fruktan och misstro, vi längta efter en tid då folken kunna mötas i samförstånd och god vilja.

Ingen fågel sjunger över Betlehem. Men den himmelska härskaran jublar sin lovsång över livet och Guds julgåva:

"Ära vare Gud i höjden och frid på jorden bland människor till vilka han har behag".

Jättegryta i Böle.

Strax intill landsvägen och efter vägen mot Böle by finns det en jättegryta, som inte är så allmänt känd.

Den är urholkad vid ena sidan av ett större stenblock och är 0,50 meter djup med en övre diameter av 0,25 meter och en bottendiameter av 0,18 meter.

Jättegrytorna härröra sig från istiden och har bildats därigenom att stenar eller block åstadkommit en nedsvarvning i klipphällen, då de av strömmande vatten kommit i virvlande eller rullande rörelse.

MIN HEMBYGDS KYRKA

Av Erik Skoglund

Min hembygds kyrka ligger på en vacker kulle och har ett dominerande läge mitt i bygden, som det anstår en sockenkyrka på landet. Våra fäder valde platsen med gott omdöme. Det är en vacker kyrka. Tornet med den smäckra spiran och det förgyllda korset synes på långt håll. Invändigt är den nedrökt och inte på länge restaurerad, men de vackra valven i dess äldsta del, predikstolen och altartavlan, målad av en bygdens son, äro sevärdheter av stort värde.

Hanebo kyrka

Som kyrkan är belägen invid allmänna landsvägen, stanna många resande främlingar och beundra kyrkans yttre utseende och läge och den vackra, breda stentrappan, som leder upp till huvudingången. Ofta, då jag gått uppför den trappan, har jag tänkt på bibelorden: "Upp till Herrens gårdar". Den som nu är gammal och minns tillbaka till den tid då bygdens folk i stora skaror söndagligen kommo till sockenkyrkan, ser med sorg i hjärtat hur vår tids människor mer och mer synes glömma bort de värden, som ligga i församlingens gemensamma gudstjänst i sockenkyrkan.

Jag vill visst inte förringa betydelsen av gudstjänster, som hållas i andra gudstjänstlokaler, men jag kan inte komma ifrån, att det är något särskilt med sockenkyrkan, och vid närmare eftertanke är det inte så underligt. Vid den är förknippad så många dyrbara minnen för de flesta av oss. Där möttes våra fäder sedan århundraden tillbaka till rådslag och beslut i viktiga angelägenheter, och där sökte de sin tröst och uppbyggelse och inte så sällan skydd för fiender under ofärdstider.

Även för oss nutidsmänniskor borde den betyda mer än vi i allmänhet besinna. Där äro de flesta av oss konfirmerade och ha mottagit dyrbara minnen för livet. Åtskilliga äktenskap ha ingåtts inför dess altare, och många av våra nära och kära ha där vigts till den sista vilan. I "Guds åker" utanför dess murar har släkte efter släkte av våra fäder fått sitt vilorum. Vart vi går fram där möter oss minnen av dem, som nu vila där, och där skola vi själva en gång vila. Inte underligt då om sockenkyrkan är medelpunkten som ingenting annat i vår hembygds värld.

Min första bekantskap med hembygdens kyrka gjorde jag som 4—5-åring, då mor drog mig dit i en liten tvåhjulig kärra. Vi skulle besöka morfars och mormors gravar. Jag har ännu i livligt minne, då jag vid mors hand stultade uppför stentrapporna och blickade upp mot det väldiga tornet med det gyllene korset, som blänkte så vackert i solskenet. Tuppen på kyrktaket tilldrog sig även min uppmärksamhet. Vid gravarna talade mor om att morfars och mormors kroppar vilade under gravkullen, men att deras andar voro hos Gud i himmelen. Det talet förstod jag visserligen inte så mycket av, men det väckte varma känslor och tankar och gav anledning till många frågor från barnet, som mor hade svårt att besvara. Kyrkan var då stängd, varför något besök invändigt icke kunde göras.

Det dröjde rätt många år innan jag fick se kyrkan invändigt, och det skedde en julmorgon, då jag fick följa med till julottan. Mitt intryck av kyrkan, som då strålade av ljus, är nästan obeskrivligt, men det närmade sig barnets föreställning om himmelen. Nästa livliga minne från kyrkan förskriver sig till en skolavslutning där, då barnen från församlingens skolor samlats, och skolinspektören, som även var präst, talade till oss om konung Solomos bön: "Giv din tjänare ett lydaktigt hjärta, att jag måtte förstå vad gott och ont är". Det talet etsade sig djupt in i barnets sinne.

Från den gången och till konfirmationen voro besöken i kyrkan sällsynta, beroende mest på att helgdagskläder saknades. Under konfirmationen besöktes gudstjänsten söndagligen. Konfirmationen och den första nattvardsgången blev minnen för livet. Många minnen har jag sedan från ungdomstiden av gudstjänster och möten, som gav lyftning och vederkvickelse åt vardagslivet. Då mitt arbete under flera år förde mig bort från hembygden, längtade jag ständigt åter, och innerst i centrum för min längtan stod kyrkan och gemenskapen med hembygdens vänner och bekanta omkring dess livsvärden. Då jag åter fick en arbetsuppgift i hembygden, hur tacksam och glad blev jag inte för att få återknyta gemenskapen.

Mången solig söndagsmorgon före gudstjänsten har jag vandrat bland gravarna på kyrkogården och läst på gravvårdarna och erinrat mig många av de döda, som vila där. Då känner man starkt

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

överlämnar härmed för första gången en jultidning. Det är vår förhoppning, att den skall bli till både nytta och förströelse i varje hanebohem och att den ytterligare skall stärka kärleken till hembygden och öka hembygdsintresset.

Det är också hembygdsföreningens förhoppning att HANEBO-JUL i fortsättningen skall kunna utgivas, och därför är bidrag, tillägg till införda artiklar i form av upplysningar och bilder samt ev. andra önskemål välkomna. Sådana kan sändas — helst skriftligen — till Victor Johnson, Sibo.

Hanebo Hembygdsförening.
Styrelsen.

sambandet mellan generationerna, och det giver en hälsosam erinran om livets ovaraktighet. Men bland korsen och vårdarna med dess inskriptioner får man en levande känsla av odödlighetshoppet och att graven inte är det sista.

Det förefaller som om många människor i vår tid ha tappat kontakten med kyrkans gudstjänstliv, till skada för dem själva. Många äro de orsaker, som fört utvecklingen därhän, kanske inte minst åtskilliga kyrkans tjänares oförståelse för tidens krav och utveckling, men mest av allt torde den tilltagande allmänna sekulariseringen ha inverkat på församlingslivet i bygderna. Om kyrkan i vårt land åter skall få den betydelse den en gång hade för vårt folk är ovisst, mycket talar emot för närvarande, men säkert är det för vårt lands framtid av stor betydelse huruvida kristen tro och livsåskådning får komma till sin rätt.

Många av oss önska, att de under krigsåren myntade orden: "Den svenska linjen, den kristna linjen", inte endast bleve tomma ord utan en levande verklighet. Då skulle vårt folk gå en lyckosam framtid tillmötes. Fortsätter avkristningen blir det fara å färde. En tid går det väl så att säga av farten, vi leva på arvet från fäderna, men det tar slut till sist, om vi försumma att vårda och förkovra de andliga värdena. Många hem har gjort sig urarva för kristen tro och livsåskådning och barnen och de unga få växa upp i dem och få sig till livs misstro eller rent av förakt för all kristlig verksamhet och livssyn. Julhögtiden i kyrkan synes dock fortfarande ha ett starkt grepp om människornas sinnen, och när allt kommer till allt kanske det även är så med övriga kristna livsvärden, mer än vi äro frestade att tro.

Hanebo prästgård.

Barndomsdagar i Kilafors

Av N. V. E. Nordenmark

Hanebo hembygdsförening har bett mig att nedskriva några minnen från min barndom i Hanebo. Då nu mer än sjuttiofem år förflutit sedan mina första år i Kilafors, så äro naturligt nog dessa minnen mörka och vaga, om än omgivna av barndomens optimistiska lyckoskimmer. Jag skall blott stanna vid tvenne minnesbilder från den tiden, vilka kanske livligast lever kvar hos mig: ankomsten till Kilafors och det stora järnvägsbygget från 1876.

Det var en vacker julidag 1873 som jag i sällskap med min fader första gången vandrade upp för den branta Sanderbergsbacken för att taga vår nya bostad i besittning. Resan hit hade gått från Delsbo, där vi bott ett par år, med den tidens modernaste fortskaffningsmedel, och var för en så ung "man" fylld med överraskningar och äventyrligheter. Den hade också tagit hela tre dagar: Med ångbåt över Dellen, järnvägen Näsviken—Hudiksvall, ångbåt Hudiksvall—Söderhamn, järnväg Söderhamn—Bergvik, och slutligen med den stönande "Kilafors" över Bergviken.

Det nya skolhuset stod där skimrande vitt som ett slott i skogen. Men som slott var det nog blott ett skal. Byggt som det var av slaggtegel var det åtminstone de första åren knappast lämpligt som människoboning: fukten rann hela vintern av väggarna och kölden var svår att hålla ute. Så var det också mycket kalla vintrar i mitten av 1870-talet; det berättades en gång att kvicksilvret frusit nere på "bruket". Men vad förstod

en sjuåring av alla de svårigheter mina föräldrar hade att kämpa med. För barnaögon var allt liv, lust och upplevelse; på sommaren sol och blommor och fågelkvitter, på vintern väldiga snödrivor och kälkåkning i den branta backen med en kälke, jag fått av en av fröknarna Rettig.

Vilken idyll var ej denna tid, som föga kände våra dagars jäkt och sociala oro. Postiljonen kom åkande förbi ett par gånger i veckan till postkontoret i kyrkskolan; sommartiden var väl förbindelserna med Söderhamn över Bergviken kanske dagliga. Fångtransporterna från Bollnäs till Gävle på landsvägen förbi våra fönster voro en annan påminnelse om yttervärlden; de ingåvo rädsla och skrämsel, gåvo fantasien näring om hemska brott och dåd, särskilt vintertiden, då de olycklige fjättrade fördes i de öppna slädarna i grå kapuschonger. De blevo påtagliga illustrationer till berättelserna om Lasse Maja och hans kumpaner.

Men snart skulle idyllen brytas och även Hanebo komma i snabbare förbindelse med yttervärlden. Det stora järnvägsbygget kom som ett lemmeltåg genom bygden. Det var, vill jag minnas 1876. Mark och skog bröts, bankar, väggenomgångar och broar byggdes. Nejden genljöd av skott och dunder. Det var dynamit, släggor och starka rallarnävar, som här utförde arbetet att förbinda Hanebo med yttervärlden. Pengar började rulla in i stugorna, ty järnvägsarbetarna hade mynt, som då var en sällsynt vara. Jag minns att äggen betalades med det fantastiska priset av 10—15 öre stycket. Även jag greps av affärslust och kom att tänka på, att rallarna voro i behov ej blott av materiell utan även av andlig näring. För ändamålet plockade jag ihop en del tidningar, av Väktaren och Budbäraren samt en del gamla broschyrer av huvudsakligen religiöst innehåll, lastade de litterära alstren på en barnvagn och begav mig till Lilltjära, varifrån jag följde den ofärdiga järnvägsbanken till Sibo. Den åttaårige ynglingen emottogs välvilligt av de starka karlarna, som ej utan humor genomögnade mitt förlegade lager, köpte och läto mig passera vidare. Överlycklig kom jag hem, jag skulle tro, med nära en krona i dagsförtjänst. Snart skulle jag ock företaga min första långfärd ut i livet med norra stambanan.

Det skedde i september 1878, då jag reste till skola i Stockholm från Holmsveden; till Kilafors hade järnvägen då ej nått. Den färden tog fjorton timmar med avfärd från Holmsveden kl. 6 på morgonen och ankomst till Stockholm kl. 8 på kvällen. Och efter den tiden med prövande skolgång och försakelser i Söderhamn, Stockholm, Gävle och Hudiksvall blev det endast några sommarmånader och icke alltid då, som jag har att minnas från Hanebo.

*

Nils Viktor Emanuel Nordenmark är född den 15 april 1867, försäkringsman och astronom, fil. doktor i Uppsala 1895, anställd i flera livförsäkringsbolag i Stockholm, verkställande direktör för Bore 1918—30, registrator i Riksförsäkringsanstalten 1902—18. Han har dessutom såsom populärastronomisk författare (bl. a. "Stjärnklara kvällar" 1898; flera bearbetningar av Flammarions "Populär astronomi", senaste uppl. 1927) utvecklat en gagnande verksamhet, är en av stiftarna av Svenska astronomiska sällskapet och redaktör för dess tidskrift, samt bidrog kraftigt till förverkligandet av planen på Stockholms observatorium.

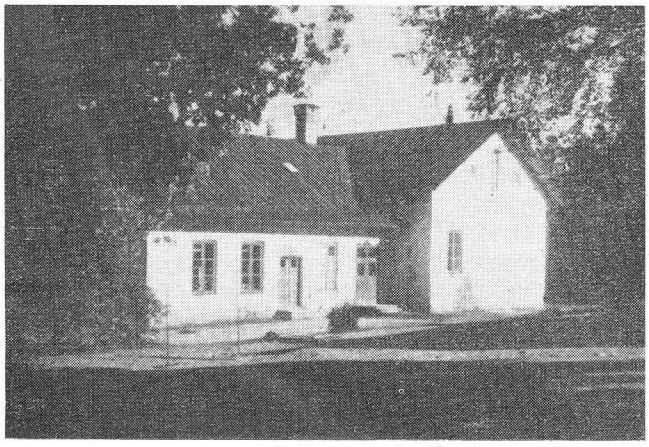

Sanderbergs folkskola.

Sagolandet

— Av IVAR BENGTSSON. —

Långt, långt bortom morgonrodnans brand,
bortom alla skogar, hav och berg,
finnes sagans underbara troll-land,
skimrande i guld och purpurfärg.

Där kan du få ditt hjärtas lilla sessa,
halva kungariket ock därtill.
Där kan du få gullkrona på din hjässa,
du kan där få önska, vad du vill.
Och lyckans fe
skall mot dig le.
Allt skönt du drömt och tänkt,
det skall åt dig bli skänkt.
Där kan du få ditt hjärtas lilla sessa,
halva kungarike ock därtill.

Minns du sagan, som vi läste, kära,
om ett lyckligt land där någonstans
östan sol och västan månens skära —
men ett land vi alltid trodde fanns!

Järnvägshotellet
KILAFORS
rekommenderas
Telefon 23

Vallsänges gamla kyrkbåt.

Från Vallsänge och Lilltjära begagnade man i forna tider en stor båt vid kyrkfärder. Den roddes av åtta personer och klöv hurtigt Bergvikens vatten upp mot Kyrkbytjärn. Vid "bytesstenarna" byttes roddare. Färden på en sådan båt var trevlig och högtidlig. Folket lade för en dag vardagslivets slit och ävlan bakom sig för att få andlig uppbyggelse i helgedomen.

Kyrkbåtarna användes väl i många fall ända fram till mitten av 1800-talet, och Vallsänges sista rorsman hette Erik Jönsson. Med den bättre samfärdseln efter vägarna och den avtagande kyrkgången kom båtarna ur bruk, men inte för så länge sedan kunde man få höra gamla, vars fäder varit med om dessa båtfärder.

Gynna hembygden - köp hos våra annonsörer

NÅGRA ORTNAMN

i och utanför Hanebo

Av Lars-Olof Högberg.

Denna artikel bygger, med undantag för vissa senare kompletteringar, huvudsakligen på ett föredrag, hållet vid Hanebo Jultomtars fest sommaren 1933. För vetenskapsmannen och den namn-kunnige innehåller den föga nytt men vill i fråga om de namn, som här behandlas, utan långa och tyngande bevisföringar söka ge lekmannen ett kortfattat och så vitt möjligt riktigt svar på hans fråga: Vad betyder namnet?

Hänvisningar ges till en del arbeten, som utförligare behandlar hithörande frågor.

*

Då man färdas genom en gammal kulturbygd — och dit måste man räkna Hanebo, som av fornfynden att döma torde ha åtskilliga tusen år på nacken som hemvist för människor — frapperas man ofta av de egendomliga och oförståeliga ortnamn, som där förekommer. En del, av såväl äldre som yngre härkomst, är fullt klara till sitt betydelseinnehåll, t. ex. Näset, Granbo, Björklunda och Djupsjön, medan andra, såsom Hårga, Lotan och Hå är dunklare, särskilt för den i skrifterna obevandrade.

Om man frågar en ortsbo, vad namnet på ett ställe betyder, får man ibland det svaret: Det ska väl något namn ha. Ibland får man också en hemmagjord, s. k. folketymologisk, förklaring. Detta räcker emellertid inte. Våra förfäder uppkallade inte en ort på måfå; och man kan särskilja vissa principer vid namngivandet: 1) efter den person, som först bodde på platsen; 2) efter läget och naturbeskaffenheten; 3) efter ändamålet med platsen, "kulturnamn". Ibland ingår ett par av dessa moment i namnet.

Många namn är svåra att tyda — även för fackmannen —, då de under tidernas lopp ändrats eller deras betydelse fallit i glömska. Feltydningar och "uppsnyggningar" har också ofta gjorts, särskilt då av lantmätare, kartografer, lärare och präster, som inte förstått dialekten och därför missuppfattat namnet. Många gånger har också rena felskrivningar ägt rum. Det kunde vara en uppgift för hembygdsföreningarna att i samråd med sakkunniga rätta till åtminstone några av de begångna felaktigheterna.

*

I det följande har jag medtagit åtskilliga namn, vars betydelse numera torde vara bekant för många därav intresserade. Jag har ändå inte ansett mig böra utesluta dem i denna framställning.

Vad beträffar själva namnet Hanebo (i fornsvenskan Hanabo; sedan långt tillbaka uttalat Hanbo och Hambo; jfr hambopolska), anses det inte ha direkt med hane, 'tupp', att göra utan i stället från början gå tillbaka på personnamnet Hane och således betyda 'Hanes (Hanas) bostad'. (Jfr Hanas (gård) i Tönsen). Däremot hade nog denne Hane, och andra med honom, ty namnet var mycket vanligt, tagit sitt namn från den stolta hanen (ursprungsbetydelse 'sångare'), vilken ansågs som ett förnämligt och i viss mån heligt djur, något som tuppen i ABC-boken och på kyrktornen tyder på. — I namnen Hansberg, bergkulle i skogen vid Sörfly, och Hanåker i Kyrkbyn torde knappast något personnamn ingå.

Ett annat sockennamn, som är förbundet med ett lika fint djur, svanen (isl. alpt), är Alfta, under det att Bjuråker varit bäverns hemvist.

Segersta(d), vartill Hanebo på sin tid var annex, har tyvärr fått sitt gamla namn alltför uppsnyggat. Det skrevs förut och rätt långt fram i tiden Sär(e)sta (av Sævarstad, 'stället, tilläggsplatsen vid sjön'). Så uttalas också namnet allt fortfarande av befolkningen. Namnet Segersta är relativt ungt[1]. Den ålderdomligaste namnformen finns kvar i bynamnet Säversta invid Bollnäs.

Förleden i Bollnäs, förut Bollenäs, Baldanæs, betyder 'stor, ansenlig', alltså 'det stora näset'.

Ockelbo har tytts på olika sätt. Det populäraste har varit att "förtydliga" det till Ugglebo (så även Linné). I Gustav Vasas jordeböcker står Öchlebo och Ökelbo, kanske för att komma närmare uttalet. Emellertid lär förleden Ockel-, Okl- betyda 'ett vatten, som brukar svälla över sina bräddar'.

Men vi återvänder till hemsocknen. Där torde det mest bekanta namnet vara Hårga med Hårgaberget eller rättare Hårgåsen. Hårga liksom Harg och Horja anses betyda 'stenaltare', 'helig plats', 'offerställe'. Det stämmer ju också med de många sägnerna om denna ort. "Hårgadansen" har måhända även något rent mytiskt samband med hambopolskan.

Några namn, som berggrundsformationen, naturbeskaffenheten, givit anledning till, må nämnas:

Brättberget, 'det branta berget';

Kölberg eller Kälberg, 'bergsrygg, krökt som kölen på en båt'; (jfr Kölen mellan Sverige och Norge);

Degerberget, 'det stora, digra berget';

Myckelängarna, 'de stora ängarna'.

Senare leden i Ödmården (på gränsen mellan Gästrikland och Hälsingland) betyder 'skog' liksom förra leden i Mårdnäs (Särsta!), 'det skogklädda näset'. (Jfr Kolmården, 'den svarta skogen').

Mark, det urgamla namnet med betydelsen '(gräns-)skog', ingår i Västermarka, en skog väster om Hallen bort mot Västberget och Fräkensjön.

Hammarn, 'utskjutande, tvärlandudde', 'klippa', även 'stenbunden mark'.

Ungefär samma betydelse, 'klippa', 'häll', ingår i Hallen, Hällen (Hälla) och i Hällbo (ej Hellbo, som det officiellt men felaktigt stavas).

Hå betyder den högt belägna orten', eller kanske riktigare 'utsprånget[2].

I Örbodarna, liksom i de flesta med ör- sammansatta namn, anger förleden att terrängen är stenig, grusig.

Fly betyder 'sankmark', 'gungfly'.

En del bynamn, där -tjära (-tjärnen) ingår som andra beståndsdel, har lyckligtvis inte förvanskats, troligen därför att man inte insett sambandet med tjärn, då där kanske inte längre fanns eller på länge hade funnits någon sådan. Sålunda har vi fortfarande

Lilltjära i stället för 'Lilltjärnen'.

Innantjära,

Stråtjära, troligen 'tjärnen med (vass)stråna',

Acktjära, 'den suckande, klagande tjärnen'; ack- ingår i flera sjönamn med denna betydelse[3].

Löten, 'betesmark', 'utjord' liksom

Lotan (eller hellre som i talspråket och förut även i skrift Lotarne), 'utmarkerna'.

Böle betyder 'gård, hemman'. (Jfr Prästbol etc.).

I Gusbo ingår säkert ett personnamn, Gute, och av Gutæs bo (bo=hem) har således det nuvarande namnet uppstått.

Gällsjön med Gällsån. Vad beträffar första sammansättningsleden, har flera tydningar föreslagits för andra ortnamn, där denna led ingår. Jag vill nämna två av dem: 1) att 'gäll' skulle höra ihop med 'gall' (som i gallko) och således betyda 'ofruktsam', här 'fisklös', 'utan fisk'; 2) att ordet skulle vara = hjäll(e), 'torkställning för löv, nät' och även 'skjutställning för björn' e. dyl. Det första alternativet torde få lämnas ur räkningen, då båda vattendragen är och varit kända som ganska fiskrika. Alternativ två är här sannolikt det riktigaste och ur språklig synpunkt också det mest tilltalande.

Kilafors är nog ett av de yngre namnen, troligen ej äldre än 1700-talet, då bruket anlades. Tidigare belägg för namnet är ej heller kända (enligt vad Victor Johnson, Sibo, meddelat mig). Byn Kilarna med Ladänge, som låg öster om vägen mellan Hammarsbackarna och Korset (Frivy) ned mot Kilån, är däremot av betydligt äldre datum. Kil betyder 'långsmal vik', 'kil', men kan också betyda 'kilformigt land vid de ormande buktningarna av en å', 'bäckkrökar', 'bäckkilar', vilket ju här väl stämmer med ställets topografi.

*

Och så till sist: det bär emot för en gammal hanbyggare att ta i sin mun namnen Västerberg, Västansjö, Sandsved (!) och framför allt Lotan, Raman och Gopan, och att på vägvisare och bussar se Hällbo stavat Hellbo. Med litet god vilja skulle kanske en ändring kunna ske, som bragte dessa namns skrivsätt i närmare överensstämmelse med det verkliga uttalet. Och nog måste man väl också beklaga, att det hederliga Korset fått vika för det mera vykortsbetonade Frivy.

När jättarna skapade Hanebo

Av Manfred Malander

Det var för mycket länge sedan, långt före sagans tid, sägs det, och hela vårt land var bergigt som Norrland. Detta var inte alla belåtna med, och då sagans tid började, gick det jättar fram mot norr och jämnade ut ojämnheterna. Det var väl då som nu att man aldrig blev belåten, ty då jättarna nådde Uppsverge, måste de öka farten.

Efter jättarna kom småfolket med gnat och oväsen för att en bergklack glidit mellan jättarnas fingrar och blivit kvar här och där. Men ju mera de skyndade sig, ju flera bergknallar blev det kvar efter dem. Detta såg de, när de såg tillbaka, och beslöt då att stänga det gnatiga småfolket kvar söder om Ödmorden för att på så sätt få litet arbetsro. De tog därför ett steg framåt utan att jämna av landet och började så lugnt arbeta vidare i hanebotrakten.

Men småfolket var av allt att döma ett envist släkte. De kom efter och bröt förskansningarna vid Kölberget, där färdevägens skärning genom jordåsen kallas Hälsingporten. Då jättarna såg detta, tog de hela vår norra landsända i några språng — och blev borta. Därför blev hela Norrland orört och är därför ännu i dag oländigt och svårtillgängligt för småfolket.

Men för att vattnet från de kvarlämnade bergen inte skulle utbreda sig över hela hanebolandet, tog jätten en handfull jord och slungade söderut. Vattnet rann ner i den fördjupning, som uppstod, och blev Bofarasjön. Den kastade jorden täppte en lucka i jordåsen och blev Middagsberget. Bofarasjön blev snart full med vatten, och för att undvika översvämning repade jätten med lillfingret en ränna genom hanebotrakten ner till Bergviken. Vattnet som gick efter rännan, kallas Kilån. Den går sävligt i skritt förbi Löten och Hallen, men längre fram går den i fors och bildar fall strax innan den går till vila i Bergviken.

Så berättar de gamla med ett skimmer av saga och dikt i blicken. Dagligstugans kvällsbrasa har flämtat på de lyssnande ungdomarnas ansikten, och det har varit sängdags en god stund, innan de tröttnat att lyssna och undra.

Kanhända är det för att småfolket, då de bröt förskansningarna vid Kölberget och därmed skrämde jättarna att lämna hela Norrland orört, som Hanebo räknas som den första hälsingesocknen, där norrlandsnaturen ger sig till känna. Kanhända är det också därför, som Hanebo utgör den trevliga och tilltalande blandning av leende slättbygd och mera allvarsbetonad skogs- och bergland, som den är. Som en norrlandsnaturens första utpost möter Kölberget med sin massiva resning. Dock är det knappast från de stora stråkvägarna man bör se och studera vår sockens naturskönhet, om man vill ha en rätt uppfattning av densamma.

Och från Kölberget möter man det vackra panorama, som sjön

---

1) Se utförligare framställning i "Två Hälsingesocknar", art. "Ortnamnen", av N. Erik Eriksson, och Nils C. Humble, "Sockne på Ödmorden", art. "Något om ortnamnen i Skog" av Lars Larsson.

2) Se J. Sahlgren, Vad våra ortnamn berätta (Verdandi, kr. 1:50).

3) Se Hj. Lindroth, Våra ortnamn och vad de lära oss (kr. 2:25).

I dessa båda böcker finnes också rikhaltiga litteraturhänvisningar.

Victor J:son Kööhl

HELIG KVÄLL

Kort hade vinterdagen varit, som nu övergick i skymning. Mörkret sänkte sig sakta över snötyngda skogar och vita vidder. Då och då glimmade ett ljus till i fönstren på de grå stugorna. Stockvedsbrasan flammade — kyrkklockorna klämtade till helgemål borta i klockstapeln på andra sidan om Storåsen. Det var helig kväll. . .

Olof Larsson satt och såg framför sig i brasan, medan hans hustru låg i sängen och vände sig i plågor. Hon var sjuk. Hon hade legat så i flera dagar, och fåordiga som de var, sade de sällan något till varandra nu. Det var annat, då de var unga. Då kunde de sitta vid gavelfönstret och se bort mot bergen i väster, när solen sänkte sig. Men nu hade det blivit något annat. De sade blott det nödvändigaste. Arbetet var allt för dem. Och sedan deras enda barn för många år sedan dött, blev de ännu tystare. Döden och Sorgen hade stigit in i deras hem. . . Döden tog deras enda barn med sig, då den gick — — — men Sorgen stannade kvar. . . Stannade för att aldrig mer lämna deras grå stuga.

Torpare och jägare, kolare och timmerhuggare kallades han. . .

Detta var hans liv, sådant hann mött det. Och sådant skulle det bli, tills han kallades hädan. . .

Men nu märkte han, att hon där borta i sängen, Anna-Lena, började bli orolig. Hon blev visst sämre nu. Det var nog bäst att han gick till doktorn — men det var långt dit — och natt blev det. . . Men han m å s t e nog ändå. . . Tog han bara ginvägen över sjön så. . .

Han steg upp och gick fram till sängen, där hon, som han en gång älskat högst av allt, och som var honom oumbärlig, låg i dvala. Hon hade åter haft ett av sina svåra anfall — — och han visste hur det skulle gå med henne. Han var förtvivlad nu, den gamle beprövade Olof. Och som han lärt av sin mor i sin ungdom knäppte han sina händer:

— Fader vår. . .

Han hade haft svårt att tro på en Gud ibland, men nu fann han dock tröst i att vända sig till honom. Hon, Anna-Lena, brukade ju bedja till Honom — och hon fann frid. . . Kanske att Han också hjälpte honom nu . . .

. . . ty riket är Ditt, och makten och härligheten . . .

Han hade inte märkt själv att han börjat bedja högt. I början "tänkte" han de välbekanta orden, men så, utan att han märkte det, mumlade han fram orden — och så bad han de sista orden högt, medan han såg på henne med tårfyllda ögon.

Till sist fann han dock åter sig själv från sina drömmerier och såg det lönlösa i att blott stå och se på henne. Han måste väl gå ut efter folk till hjälp ändå. Det fanns nog de som förstod honom i hans svåra belägenhet . . . Kanske att de ville hjälpa honom, Backas-Olle, och hans gumma ändå. — Men först måste han gå till doktorn. Gick han bara över sjön, så var vägen inte så lång.

Försiktigt stoppade han fårskinnsfällen tätare kring henne och viskade:

— Fryser du?

Det var länge sedan hans röst var så vänlig som den nu var. Och hon såg upp med dimmiga ögon och viskade:

— Neej . . .

Hon var allt bra sjuk ändå. Han såg det nu. Hon behövde vård — och det snart.

Och han tog ner sin tjocka, grå vadmalsrock från spiken vid dörren och drog mössan djupt över öronen. Lade mera ved på elden. Gick fram och såg på henne där borta i sängen ännu en gång — och viskade:

— Gumman min . . .

Det var så underligt att gå ifrån henne tyckte han, så svårt . . .

Torrvedsbrasan hade flammat upp och kastade trolska, underliga skuggor i rummet. Hon skulle åtminstone slippa frysa, medan han var borta till doktorn efter medicin.

Ljudlöst öppnade han dörren och steg ut på bron. Och lika tyst stängde han den igen.

Ute var det kallt. Det knäppte i träd och knutar. Stjärnorna lyste från en klargrön himmel. Och från norr sköt långa ljusstrålar upp flammande i alla färger och rullade hän över den kallgröna kupolen.

Men blott ett ögonblick stod han och såg på detta. Så började han sin vandring genom skogen . . . Vid Storfallet tog han av vägen och gick ner mot sjön, som låg där som en oändlig, vit yta.

Här gick det lätt att gå. Kallt var det, och han småsprang ibland. Men då det brakade till i isen och någon "råk" slog upp, stannade han till. Han kände hur det skakade till i isen — men han fortsatte igen — bort mot den svarta silhuetten där borta, skogen på andra sidan. Ett ögonblick stannade han och vände sig om, alldeles som för att se om han såg stugan, hemmet. Men tallbacken låg mellan. Han såg ingenting av den. Blott röken,

---

Bergviken med sina skogsbekransade stränder och i fjärran blånande bergmassiv utgör.

Kilafors bruk trycker och smyger mellan träden i dalsänkan. Kilåns silverband slingrar genom landskapet. Men de kanhända vackraste delarna av Hanebo, den härliga utsikten över Bofarasjön med omnejd eller den öppna och vackra Västansjöbygdens skogsdungar, gårdar, åkrar och vatten sammansmälter till en leende tavla. En tavla med mörk toning men för det inte mindre klädsam inramning av skogiga bergåsar. Det är bilder, som man möter på sidan om stora vägen och vilka liksom alla andra storslagna naturscenerier Hanebo har att ge, blir till vackra och tilltalande minnen, som bevaras med tacksamhet och glädje, kanhända mest av den som inte fötts och fostrats i bygden och för vilka de ej hunnit bli vad man brukar kalla "vardagsmat".

(Ljusnan 14 dec. 1935).

som avtecknade sig svagt mot himlen.

Han sprang nu igen, Backas-Olle. Han närmade sig stranden. Snart skulle han vara där, och sedan hade han inte långt till stora vägen, som ledde fram till byn — och doktorn... En halv mil sedan bara, och han var framme...

Men...

Det var hemskt, tyckte han. Det brakade nu värre än förut. Och alldeles intill honom. Det kändes kusligt. Han måste springa fortare, fortare... Snart kanske en "råk" slog upp mellan honom och land. Men det var ändå farligare om den slog ner. — — — Då kom han inte upp igen, om han skulle åka ner i den...

Nu brakade det igen. Och han sprang ännu fortare, sprang... s p r a n g... Han sprang för sitt och h e n n e s liv. — Det fanns blott en "hon" för honom nu. — Och det var hennes l i v det gällde — hennes och hans eget...

Det var länge sedan han sprang så. När han var ung kanske han sprungit så någon gång, när han var iskogen på jakt — men knappast sedan. Och nu var han gammal... Men ingen trötthet kände han. Det var underligt i alla fall, men det var ju för h e n n e s skull som han sprang.

Ett ögonblick var den dånande isen tyst. Den liksom hämtade andan, innan den skulle ryta igen.

Och n u k o m det...

Han hade väntat att det skulle dåna så nu... Men att det skulle bli så nära honom hade han dock inte trott. Nu när han inte hade så långt fram... och fram måste han, kosta vad det ville.

Då skalv det till i isen och han kände hur den med ett hemskt brak sjönk under hans fötter. Det kändes som om allt var förbi. Han såg hur i samma stund en stark ljusstråle, grön och skärande, flammande och skiftande, steg upp från norr — det var norrskenet... I väster, borta över hemmet, föll en stjärna, skarp, glimmande... och försvann bakom skogens uddiga silhuett. Han såg allt detta under det korta ögonblick, som han tyckte att allt vad han levat och arbetat för var fåfängt. — — — Skulle detta vara slutet på hans liv? — — — Han kunde knappast tro det. Hoppet levde ännu kvar inom honom, trots att han kände hur isen hastigt sjönk under honom. Den bildade ett sluttande plan, och han åkte ned för detta — om han ville eller ej.

Skulle han ropa på hjälp...

Ingen skulle höra honom, och han hann också knappast tänka en redig tanke, förrän han låg där nere vid botten av "råken", som slagit ner. Vattnet steg som en kaskad upp för issluttningarnas sidor. Frös till is och bildade en glatt yta. En yta, som det var omöjligt att taga sig upp för. Blöt blev han också av vattnet, genomvåt. Försiktigt reste han sig på knä och såg sig omkring... Fanns det någon möjlighet att taga sig upp och fortsätta? Han måste, tänkte han. M o r, som han kallade henne, låg ju där hemma och väntade på honom... Och han försökte treva sig upp för iskanterna, — men åkte tillbaka igen. Gång på gång försökte han... men överallt var det lika omöjligt...

— Det var en underlig "råk" i alla fall, mumlade han. Den såg ut att vara omöjlig — — — och nu frös han också... Frös... frös...

Skulle han ropa på hjälp? Skulle hans rop få ljuda ohörda genom vinternatten? Ingen människa var väl ute nu... Möjligen någon, som förirrat sig... möjligen — — —. Det v a r inte större hopp.

Men nej!

Klockorna i stapeln hade ringt till helgmål... Det var helig kväll — och han skulle inte störa den stora friden. — Varför skulle han ropa, när ingen skulle höra honom? Kanske också att Ödet givit honom denna stund av kval... Kanske det var en stund, då han skulle få tänka över hur han hade levat sitt liv... kanske...

Han halvlåg där nere och blott tänkte. Han såg att det var lönlöst att försöka taga sig upp för issidorna. Om han blott hade något som han kunde hålla tag i.

"K n i v e n..."

En tanke for genom hans hjärna. D e n skulle rädda hans — hans och hennes liv... Två livs vara eller inte vara kanske var beroende av denna — om han k u n d e göra något åt det... Kniven hade han ju i slidan... och han tog efter den. — Men den var — borta. Han hade tappat den, då han föll omkull... och nu låg den väl där nere på sjöbotten. Ty längst nere i "råken" var det en öppning.

Skulle han ropa ändå?

N e j...

Ingen skulle höra honom, och han fick ej störa tystnaden i denna heliga kväll...

*

Två svarta kistor buros sakta fram genom gången i den lilla sockenkyrkan, medan kyrkklockorna ljöd genom den kalla kristallklara luften. Och kyrkorgeln spelade från läktaren, dovt och dämpat. Den gamla försupna klockaren, som hade ett par näverskor och några fårbogar och rågskäppor i lön, böjde sig fram över klaviaturen, liksom smekte han tangenterna. Han älskade musiken, klockaren, och hans öga tårades, när han hörde de sorgsna tonerna ljuda ur piporna.

Två svarta kistor sattes sakta ner framme i koret. Kistorna med stoftet av två gamla, som fått följa varandra i döden. De hade levat helt för varandra — och nu fick de gå in i det eviga tillsammans...

Tyst, sakta spelade kyrkorgeln, medan klockaren ensam sjöng:

Jag går mot döden, var jag går.
Min väg bland dolda skiften
Må löpa jämnad eller svår,
så bär den dock till griften.
Jag har ej annat val.
Igenom fröjd och kval
Min gång sig närmar till min bår:
Jag går mot döden, var jag går.

Och lika tyst och stilla läste prästen över deras stoft:

— Vårt liv varar sjuttio år eller åttio år, om det varder långt. Och då det är som bäst, är det möda och fåfänglighet...

Med ett rasslande ljud tömdes de tre spadarna jord över kådiga kistlock:

— Jord skall du åter varda...

*

Tyst och stilla är åter vinternatten. Lika kall occh klar. Den lilla grå torparstugan står nu tom. Kall är den aska, som falnat till intet i spisen. Tom är sängen, där de båda legat, älskat, drömt. De är borta. Deras gärning är gjord. De har lämnat detta jordiska — för att glömmas.

Födelsen...

Livet...

Döden...

Vad sedan — och varför?

Trettondagsstjärnan

En uppteckning från Hanebo.

Stjärngossar och -flickor.

Trettondagen har i långa tider firats med kringbärandet av stjärnan och uppförande av stjärnspelet. I Hälsingland har spelet satts i samband med vår egen apostel, sancte Staffan, och staffansvisorna har ofta sjungits även i våra bygder.

Vid uppförandet av stjärnspelet gick ungdomen från gård till gård och uppförde spelet, medan Judas kom efter och samlade upp gåvor, vilka sedan oftast utdelades till de fattiga. Även i vår tid uppföres spelet, fastän i olika variationer.

Nedanstående uppteckning är från Hanebo, och är troligen endast en av de variationer, som förekommit.

Personer: Jeremias.
Konung Herodes
Konungens betjänt
Stjärngossar
Svartkonungarna
Husaren
Judas

Sedan stjärngossarna (och -flickorna) fått lov att komma in i en gård, ställde alla upp i ett led med stjärngossarna främst, den allra främsta bar stjärnan. Bakom stod husaren, konung Herodes, Jeremias, konungens betjänt, samt sist tre svartkonungar.

Det var Jeremias, som hade uppgiften att gå in i gårdarna och fråga om stjärnspelet fick visas. Fick han lov till detta, framsatte han en stol åt Herodes. Då de tågade in, sjöng alla:

Vår stjärna hon lyser så klar och så blid,
hon bjuder oss alla en sällare tid.
I trohet och endräkt bebo våra tjäll.
Vi fira hans seger med högtid så säll.

Därefter sjöng **stjärngossarna:**

Så märken nu det tecknet rätt.
I skolen finna vägen lätt.
I krubban är det barnet lagt,
som har all världen i sin makt.

Jeremias steg därpå fram för konungen och sade:

— Det är tre konungar inkomna i landet.

Herodes:

— Haven dem för min tron!

Svartkonungarna sjöng:

Tre konungar fram till Herodes må gå,
konung hastar och nalkas sig värdig därpå.
De stego strax fram uti salen därin
och hälsade Herodes med en värdig min.

Under det de sjöng detta, gick de fram till Herodes tron och bugade sig för honom.

Herodes sade då till dem:

— Vad är du för en svart man, som framför mig står. Du ser mig ut den onde vara, som guld och röda kronan drager.

Den mellersta **svartkonungen** sjöng:

Är jag dock svart och av solen jag bränd,
så är dock mitt namn ibland konungar känd.
Är jag dock svart och tillika ung,
så är jag från Moria landet en kung.

Herodes:

— Vart ämnen I taga vägen och vem söken I?

Svartkonungen, som sjungit, svarar:

— Var finns det nyfödda gossebarnet? Vi har sett hans stjärna i öster och har kommit för att tillbedja det.

Herodes röck till och sade:

— Gack samma väg hem igen och sägen mig då, var det barnet är, att även jag må komma och tillbedja det.

Konungarna bugade sig djupt och gick tillbaka.

Herodes sade förgrymmad:

— Jeremias, min betjänt!

Jeremias skyndade fram och bugade sig:

— Ers betjänt är jag försatt, med sabeln i min högra hand och baljan vid min sida. Vad befaller Ers majestät?

Herodes, med blicken fäst på Jeremias:

— Jag befaller, att du skall draga ut i Egypti land och dräpa alla gossebarn mellan ett och tu års ålder. Deta skall du till min konungsliga vilja uträtta!

Jeremias och husaren gick nu en stund fram och åter och vässade värjorna mot varandra.

Under tiden sjöng **Jeremias:**

Jag skall mot dig värjan vässa,
mot en grym och mordisk kung...

Husaren frågade:

— Hur skall du så föröda en så täck änglabild?

Jeremias sjöng:

Jo, jag var därtill befallen,
att jag måste lyda kallen.
Jo, jag var därtill ock tvungen
att jag måste lyda kungen!
Men han får svara för vad jag gjort!

Under det han sjöng den sista raden, ställde han sig framför kungen.

Herodes:

— Nu har du uträttat ditt ärende, du gode och trogne tjänare. Silver och guld vill jag dig ära. Nu må jag sitta lugn på min tron och veta, att alla mina hotande fiender äro slagna.

Nu kom **Judas,** och medan de andra gick ut för att fortsätta till nästa gård, samlade han in gåvor, som lämnades honom. Han var inte heller blyg att tigga, och det anstod också honom att vara "rolighetsminister". Ju roligare han kunde vara, ju större hopp hade han att få många gåvor i sin påse.

— — —

De, som uppförde stjärnspelet, färdades ofta efter häst i kolstigar, och medan stjärnhimlen gnistrande välvde sig över landskapet i vinterkvällen, klingade det av bjällror, då de kom åkande med sin färgrika, lysande stjärna.

Victor Johnson.

"Ödslastycket" i Lilltjära.

Under de stränga roteringsskyldigheterna på 1680-talet var det en och annan bonde, som aldrig trodde att det skulle gå att försörja sig under den stränga regim, som då började.

Så tänkte säkert även bonden Pehr Jonsson i Lilltjära, trots att han ägde ett nioöreslandshemman. Han tog därför hustru och barn och begav sig i väg, enligt vad som uppgives, till Norge och hördes sedan aldrig av. Hans gård förföll och hemmanet låg en tid öde, men upptogs av tre andra gårdar och delades. Till minne härav heter gårdsplatsen än i dag "Ödslastycket".

Stöd hembygdsrörelsen, bliv medlem i
Hanebo Hembygdsförening

Ingen jul utan julklappar!

Han, hon och barnen, alla skall ha julklappar.

Ett besök i våra affärer löser julklappsfrågan. Vi står rustade för julhandeln med varor passande alla och i alla prislägen.

Välkommen till våra affärer.

GUSTAFSSONS, Kilafors

HUGO LINDBLOMS BAGERI

HALLEN

rekommenderas

Tel. Kilafors 135

Allt till julen

finns i

IVAR SWENSSONS
DIVERSEHANDEL

GRANBO. Tel. Bollnäs 52025

Köp modenytt till julen

i

ELMA JOHANSSONS
MODEAFFÄR, Kilafors
Telefon 51

Köp vaxduken

i god tid till julen. Vi ha just nu mycket stor sortering i extra prima kvalitéer.

Kilafors Färghandel
KILAFORS. Tel. 130 och 250

När möbelfrågan blir aktuell

vänd Eder med förtroende till

KILAFORS MÖBELAFFÄR

Telefon 149 och 249

Allt i möbler, mattor och dylikt.

Snart är det jul igen!

Vi ha massor med lämpliga julklappstips. Rostfria fat och bordsartiklar, Skultuna planslipade kokkärl, hushållsvågar, köttkvarnar, el. strykjärn, brödrost, kakburkar samt en mängd vackra saker i Stjärnmetall, nysilver och glas.

John Rundqvists
Järnhandel
KILAFORS

HANEBO ERKÄNDA SJUKKASSA

KILAFORS

Telefon 192 Telefon 192

Julmust

Svagdricka,
Läskedrycker,
Vichyvatten

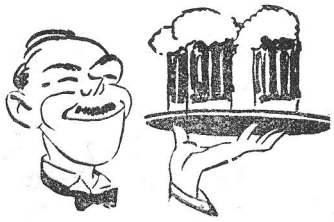

från

Hallens Bryggeri
Telefon Kilafors 40

Fler och fler

väljer DEN LILLA BUTIKEN
med den STORA SORTERINGEN.

— Även Ni är välkommen.

HANSSONS, Kilafors
Telefon 12

KOOPERATIVA FÖRENINGEN
KILAFORS

inbjuder Eder att bliva medlem och att göra Edra uppköp i någon av nedanstående butiker:

	Telefon:		Postadress:
KILAFORS	Butikerna ..	62	Kilafors
	Föreståndare ..	82	
	Bost. ankn. .	82	
	Kontor	35	
	Magasin ...	128	
SVEDJA	Lilltjära ...	35	Kilafors
HALLEN	Kilafors....	110	Kilafors
SKOG	Stråtjära ...	3	Stråtjära
LILLTJÄRA	Lilltjära ...	25	Kilafors
VÄSTANSJÖ	Bofara.....	29	Kilafors
HÄLLBO	Hällbo.....	2	Hå
NORRBYN	Kilafors....	68	Kilafors
HOLMSVEDEN..	Holmsveden	8	Holmsveden
MANUFAKTUR-AFFÄREN	Kilafors....	62	Kilafors

Mans-trenchcoats

finns i full sortering.

Pris: 133:- — 225:-

TH. HYLANDER
KILAFORS

Julklappsinköpen
göres bäst och billigast i

NYA KONFEKTIONSAFFÄREN

Märta Wirén. KILAFORS. Tel. 102

ELF. G. BERGMAN, Kilafors
Herr- och Damfrisering
Telefon 91
rekommenderas
Elektr. permanent – Kemisk permanent
FILIALER:
Holmsveden, tel 17. Lingbo, tel. 100

ÄKTA
Garner, Filtar, Yllevaror

i

KILAFORS ULLSPINNERI
KILAFORS

Tel.: Kontor och lager 90
A. Lindbloms bost. ... 245
Fabriken, Hallen 260

KILAFORS TRÄFÖRÄDLING
KILAFORS. Tel. 194

Byggnadssnickerier
Specialité
Köksinredningar

Roland Erikssons BAGERI

rekommenderas

KILAFORS. Tel. 28

Bollnäs 1948. NYSTRÖMS TRYCKERI